

Брюксел, 16.7.2018г.  
COM(2018) 538 final

## **ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА**

**относно развитието на единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня в държавите членки и развитието на конкуренцията между номинираните оператори на пазара на електроенергия (НОПЕ), в съответствие с член 5, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията (Регламента за разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването (РПСУП))**

{SWD(2018) 376 final}

## **ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА**

**относно развитието на единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня в държавите членки и развитието на конкуренцията между номинираните оператори на пазара на електроенергия (НОПЕ), в съответствие с член 5, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията (Регламента за разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването (РПСУП))**

### **Съдържание**

|      |                                                                                       |   |
|------|---------------------------------------------------------------------------------------|---|
| I.   | Въведение.....                                                                        | 2 |
| II.  | Основни механизми на единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня | 3 |
| III. | Обобщение на анализа .....                                                            | 4 |
| IV.  | Предварителни заключения.....                                                         | 5 |

## I. Въведение

На 14 август 2015 г. влезе в сила Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването (Регламента за РПСУП)<sup>1</sup>. В съответствие с член 5, параграф 3 от Регламента за РПСУП Комисията изпраща доклад на Европейския парламент и Съвета в съответствие с член 24 от Регламент (ЕО) № 714/2009 относно развитието на единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня в държавите членки, като се обърне особено внимание на развитието на конкуренцията между номинираните оператори на пазара на електроенергия (НОПЕ).

В съответствие с член 5, параграф 3 от Регламента за РПСУП Комисията трябва да прецени по-специално дали изключението, позволяващо съществуването на национални законоустановени монополи<sup>2</sup> или продължаването на отказа на дадена държава членка да позволи извършването на трансгранична търговия от НОПЕ, назначен в друга държава членка<sup>3</sup>, все още е оправдано. Ако Комисията прецени, че това не е така, тя може да обмисли подходящи законодателни или други мерки за по-нататъшно увеличаване на конкуренцията и търговията между държавите членки и в границите на отделните държави. Комисията трябва също така да направи оценка на управлението на единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня, като обърне особено внимание на прозрачността на функциите на „оператор за свързване на пазарите“ (ОСП), изпълнявани съвместно от НОПЕ. Ако Комисията счита, че съществува неяснота по отношение на изпълнението на монополните функции на ОСП и други задачи на НОПЕ, тя може да обмисли подходящи законодателни или други мерки за по-нататъшно увеличаване на прозрачността и ефикасно функциониране на единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня.

Като част от наблюдението на напредъка в развитието на единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня, отбелязан през последните години, и в съответствие с член 5, параграф 3 от Регламента за РПСУП Комисията изпраща настоящия доклад и придружаващия го работен документ на службите до Европейския парламент и Съвета. В настоящия доклад се обръща специално внимание на развитието на конкуренцията между НОПЕ, като Комисията представя и предварителна оценка на управлението на единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня, установено с Регламента за РПСУП, като обръща особено внимание на прозрачността на функциите на ОСП, изпълнявани съвместно от НОПЕ. По-подробно описание на оценката на Комисията е представено в работния документ на службите, придружаващ настоящия доклад<sup>4</sup>. Този доклад не засяга евентуални бъдещи заключения, основаващи се на по-нататъшен опит, по-специално при прилагането на единното свързване на пазарите в рамките на деня.

---

<sup>1</sup> ОВ L 197, 25.7.2015 г., стр. 24—72.

<sup>2</sup> Вж. член 5, параграф 1, първа алинея от Регламента за РПСУП.

<sup>3</sup> Вж. член 5, параграф 1, трета алинея от Регламента за РПСУП.

<sup>4</sup> SWD(2018) 376.

## **II. Основни механизми на единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня**

Няколко действащи лица и функции играят решаваща роля за прилагането на единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня.

За въвеждане на единно свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня е необходимо разполагаемата трансгранична преносна способност да бъде изчислявана от операторите на преносни системи (ОПС) по съгласуван начин. За тази цел ОПС трябва да установят модел на общата електроенергийна мрежа, включващ оценките за електропроизводството, товарите и състоянието на мрежата за всеки час. Разполагаемата преносна способност по принцип следва да се изчислява по т.нар. методика за изчисляване въз основа на потоците, при която се отчита, че електроенергията може да се канализира по различни маршрути, и който оптимизира разполагаемата преносна способност в електроенергийни мрежи с висока степен на взаимна зависимост. Разполагаемата трансгранична преносна способност е една от основните входни величини за процеса на по-нататъшно изчисляване. При този процес всички оферти за покупка и оферти за продажба в рамките на Съюза се събират и се съгласуват от електроенергийни борси, като по оптимален от икономическа гледна точка начин се взема предвид разполагаемата трансгранична преносна способност. Единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня гарантира, че енергията обикновено се предава от зони с ниски цени към зони с високи цени.

ОСП е функция, която чрез Регламента за РПСУП се предоставя на електроенергийните борси, т.е. на НОПЕ. Тази функция следва да използва специален алгоритъм, за да се осигури съгласуване между офертите за покупка и офертите за продажба по оптимален начин. Резултатите от изчислението следва да се предоставят на всички НОПЕ на недискриминационен принцип. Въз основа на резултатите от изчислението, извършено от ОСП, НОПЕ следва да информират клиентите си за спечелилите търга оферти за покупка и продажба и впоследствие енергията следва да се прехвърля по мрежата според резултатите от изчислението<sup>5</sup>.

От съображения за ефикасност и с оглед да бъде въведено във възможно най-кратък срок единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня, Регламентът за РПСУП насърчава използването на съществуващи пазарни оператори и вече прилагани решения, когато е уместно, без да се възпрепятства конкуренцията от страна на нови оператори. Комисията обаче, в сътрудничество с Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия (Агенцията), може да създаде или определи единен регламентиран субект, за да изпълнява общи функции на ОСП, свързани с функционирането на пазара при единно свързване за ден напред и в рамките на деня<sup>6</sup>.

За да се спомогне за завършването и ефикасното функциониране на вътрешния пазар на електроенергия и да се осигурят оптималното управление, координираната експлоатация и стабилното техническо развитие на мрежата за пренос на електроенергия в Съюза, от съществено значение е тясното сътрудничество между ОПС, НОПЕ и националните

---

<sup>5</sup> Съображение 4 и сл. от Регламента за РПСУП.

<sup>6</sup> Съображения 14 и 15 от Регламента за РПСУП.

регулаторни органи (НРО). По-специално следва да се използват полезните взаимодействия, които възникват в резултат на проекти за разпределяне на преносна способност и за управление на претоварването, допринасящи за развитието на вътрешния пазар на електроенергия<sup>7</sup>.

### III. Обобщение на анализа

Що се отнася до *единното свързване на пазарите за ден напред*, т.нар. решение за „обвързване на цените на регионите“ (ОЦР), създадено в рамките на регионален проект преди влизането в сила на Регламента за РПСУП, послужи като основа за осъществяването на общоевропейското единно свързване на пазарите за ден напред. Въпреки че ОЦР понастоящем се прилага в по-голямата част от държавите членки, системата се нуждаеше от редовни изменения в контекста на нарастващата през последните години сложност на операциите, като са необходими и по-нататъшни промени, за да може да се постигне пълното съответствие на ОЦР с Регламента за РПСУП.

Що се отнася до развитието на *единното свързване на пазарите в рамките на деня*, проектът „Cross-Border Intraday“ (XBID) послужи като основа за осъществяването на общоевропейското единно свързване в рамките на деня съгласно Регламента за РПСУП. По време на неговата развойна фаза не всички ОПС и НОПЕ бяха включени в проекта XBID, но останалите ОПС и НОПЕ вече бяха привлечени към разработването на проекта и се присъединиха към него, за да постигнат съответствие с Регламента за РПСУП и плана за ОСП. Това присъединяване стана ефективно от стартирането на XBID на 12 юни 2018 г., като при първия етап бяха обхванати 14 европейски държави. Проектът XBID ще позволи осъществяването на единна непрекъсната търговия в рамките на деня с поетапен подход в целия Европейски съюз.

Що се отнася до *развитието на конкуренцията между НОПЕ*, до момента по-голямата част от държавите членки, обвързани с Регламента за РПСУП, са избрали да прилагат конкурентен модел за НОПЕ, т.е. моделът по подразбиране за назначаване на НОПЕ, както е предписан в Регламента за РПСУП. От влизането в сила на Регламента за РПСУП броят на електроенергийните борси, които имат желание да станат активни в други държави членки, се увеличи. Конкуренцията на пазара за единно свързване за ден напред и в рамките на деня, след нейното въвеждане, обаче ще остане все още ограничена поради съществуването на законоустановени монополи в няколко държави.

Що се отнася до *структурата на управление на проектите за свързване на пазарите*, съществуващите решения (ОЦР и XBID) имаха специфична структура на управление, тъй като стартираха въз основа на проекти за ранно прилагане с доброволно участие, които бяха провеждани съвместно от дадена група ОПС и електроенергийни борси. В Регламента за РПСУП се определя обща рамка за такова сътрудничество и някои принципи за избягване на дискриминацията, като в същото време изясняването на детайлите по отношение на сътрудничеството е оставено на НОПЕ, в сътрудничество с ОПС. Едновременно с това с Регламента за РПСУП се възлагат определени задачи на НОПЕ относно развитието и експлоатацията на т.нар. „функции на ОСП“ за единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня. Функцията на ОСП не е част от конкурентните дейности на НОПЕ, а е

---

<sup>7</sup> Съображение 25 от Регламента за РПСУП.

предвидена като регулаторна функция за гарантиране на ефикасно съгласуване на заявките в рамките и между тръжните зони за всички НОПЕ в Европейския съюз чрез неявно разпределяне на междузоновата преносна способност. За да изпълняват задачите, свързани с функцията на ОСП, НОПЕ и/или ОПС трябва да разработят и приложат няколко сложни технически методики и условия, които да бъдат одобрени от НРО на общоевропейско, регионално или национално равнище.

Въвеждането на единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня отбелязва закъснение поради някои предизвикателства, свързани с управлението, като например увеличения брой на участващите страни, необходимостта от нови договорености за споделяне и възстановяване на разходите в съответствие с Регламента за РПСУП и други проблеми във връзка с управлението, като например необходимостта от определяне на подходящи правила за вземането на решения. Могат да възникнат и други предизвикателства по отношение на ефикасността на работата на алгоритъма при увеличения брой на НОПЕ, които са компетентни да изпълняват тези задачи, както и по отношение на новите функционални възможности, които са необходими за привеждане в съответствие в бъдеще с Регламента за РПСУП. НРО трябва да гарантират способността на НОПЕ или на трета страна, на която е възложена тази задача, да изпълнява функцията на ОСП в съответствие с правната рамка.

Сложността на прилагането на плана за ОСП е свързана и с обстоятелството, че съгласно Регламента за РПСУП НОПЕ носят основната отговорност за разработването на решенията за единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня, а ОПС отговарят основно за изчисляването и разпределянето на междузоновата преносна способност. Ясното определяне на задачите, отговорностите и договореностите за разпределението/възстановяването на разходите може да спомогне за улесняване на сътрудничеството между НОПЕ и ОПС. В момента конкретните договорености зависят от предложенията на ОПС/НОПЕ и одобренията на общоевропейско, регионално или понякога национално равнище. Събраният досега опит показва, че правната несигурност по въпроси като споделянето на разходите или възстановяването на разходите и липсата на хармонизация на свързаните с управлението въпроси води неколkokратно до забавяне или значително разногласие между съответните страни.

В допълнение към това прилагането на различни *методики*, необходими за свързването на пазарите, се оказва сериозно предизвикателство. При решаването на такива въпроси е от съществено значение да се гарантира недискриминационно третиране на НОПЕ и съответствието на използваните понастоящем решения с изискванията на Регламента за РПСУП (или тяхното допълнително развитие, така че те да бъдат приведени в съответствие).

#### **IV. Предварителни заключения**

Към момента опитът на Комисията с конкуренцията между НОПЕ остава ограничен, най-вече заради забавянето на прилагането на всички регулаторни и технически стъпки, необходими за стартиране на конкуренцията между НОПЕ при свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня. От досегашния предварителен опит, по-специално в областта на свързването на пазарите за ден напред, може да се каже, че моделът на конкуренция би могъл да се приложи от повечето държави членки в Съюза без значими пречки. Така че на този етап няма явни

причини за промяна на предвидения от Регламента за РПСУП подход и за изключване на конкуренцията.

В същото време поради продължаващото въвеждане към момента на публикуване на настоящия доклад и обстоятелството, че конкуренцията между НОПЕ все още не е стартирала или не е показала пълното си въздействие в държавите членки, в които не съществува монопол, на този етап Комисията няма да вземе категорично становище по въпроса дали е оправдано да се премахне възможността държавите членки да прилагат законоустановен монопол. Възможността за прилагане на монополния модел и за отказване на услуги за сделки от даден НОПЕ, назначен в друга държава членка, все още се приема като изключение от основния модел на конкуренция. Въпреки това изключението относно НОПЕ с монополно положение съгласно Регламента за РПСУП по никакъв начин не нарушава или ограничава прилагането на правилата относно конкуренцията, залегнали в Договора за функционирането на Европейския съюз (Договора). По-специално разпоредбите на Договора относно конкуренцията се прилагат в голяма степен по отношение на поведението на НОПЕ на пазара, включително по отношение на рисковете от кръстосано субсидиране и на всяка мярка на държавите членки, с която на НОПЕ се предоставят изключителни права. Поради това, тъй като е необходимо да се гарантира недискриминация и еднакви условия на конкуренция между конкуриращите се и монополните НОПЕ, съгласно разпоредбите на Договора и Регламента за РПСУП Комисията ще продължи да наблюдава напредъка при свързването на пазарите за ден напред и в рамките на деня, както и последиците от конкуренцията на НОПЕ в Европейския съюз.

Що се отнася до управлението на единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня, предварителният анализ на постигнатия до момента напредък показва, че ролите и отговорностите на НОПЕ и ОПС при разработването и прилагането на решенията за свързване трябва да бъдат допълнително изяснени. Макар че Регламентът за РПСУП възлага на НОПЕ основната отговорност за тези задачи, ОПС следва да бъдат по-активно ангажирани и да имат решаваща роля при техническите изисквания, свързани с изчисляването и разпределянето на преносната способност. Освен това опитът показва, че функцията на ОСП играе централна роля за завършването на целевия модел и засилването на конкуренцията между НОПЕ. Поради това Комисията вижда необходимост от продължаване на дискусиите относно предизвикателствата, възникнали до този момент, и от оценяване на различните възможности за евентуална промяна при управлението на функцията на ОСП.

Комисията остава твърдо решена да продължи работата по осъществяване на единното свързване на пазарите за ден напред и в рамките на деня, за да осигури допълнителни ползи за европейските граждани чрез интегриране на пазарите. Що се отнася до оползотворяването на потенциала на трансграничната търговия, най-добрата рецепта остава пълното и своевременно прилагане на Регламента за РПСУП.